

ALİYA'NIN EN GÜÇLÜ KALESİ: ÖMER BEHMEN

Ayhan DEMİR, 3 Kasım 2021

<https://www.gzt.com/cins/aliyanin-en-guclu-kalesi-omer-behmen-3497602>

Savaşın en şiddetli dönemlerinde bile Aliya İzetbegoviç'in yanından ayrılmayan Ömer Behmen, hiçbir zaman ona destek vermekten vazgeçmedi. Ayrılıktan şiddetle kaçındı, birlikte olmaya ısrarla devam etti. Sınanmış dostluklar hiç eskimez, her zaman taze kalır. Böylesi dostluklar mezarda bile bitmez, iki dünyada devam eder. “Ahretlik” diye boşuna denilmiyor...

Dostluğun, bizim dışımızda geliştiğine, bir nasip meselesi olduğuna inananlardanım. Şununla veya bununla dost olmaya niyet edip, olamayız. Yanımızdakilerin dostumuz olup olmadığını, ancak yürürken anlayabiliriz. Dostluk, sahip olduğumuz imkânlar değil; önümüze çıkan zorluklar, yokluklar ve imtihanlar neticesinde belirginleşir. İyi günde dost olmak kolaydır; önemli olan, kötü gün dostu olabilmektir. Şuraya varmak istiyorum: Rahmetli Ömer Behmen, bütün hayatı boyunca kardeşlik ahlakına ve dostluk hukukuna riayet etmiştir. Bu yüzden birçok insan onu, “Aliya İzetbegoviç'in en güçlü kalesi” olarak ifade etmiştir. Her şeyden önce: Ömer Behmen, karşısına çıkan zorluklardan, yokluklardan ve imtihanlardan alınının akıyla çıkmıştır.

Örneğin Behmen, siyasi suçlardan yargılanarak en uzun süreli cezalandırılan ve hapis yatan isimlerden birisidir. İlk yargılamada 20, ikincisinde 15 yıla mahkûm edilmiştir. Bu sürenin

toplam 17 yıl 5 ayını cezaevinde geçirmiştir. Buna rağmen isyan etmemiş, sabretmiştir. Bu yaklaşımında, yaşadığı hayatın; ailesinden aldığı eğitimin, dost ve arkadaş çevresinin büyük bir rolü vardır. Ömer Behmen,10 Haziran 1929 tarihinde Mostar'da dünyaya geldi. Ailesinin kökleri İran'a uzanmaktadır. İlkokul ve liseyi Mostar'da tamamladı. Babası Mustafa Bey ve annesi Cemila Hanım, çocuklarının dini eğitimlerine önem verdiler. Mektepte (Kur'an kursu) verilen eğitimin yanı sıra, kendileri de çocuklarının eğitimiyle yakından ilgilendiler.

Genç Müslümanlar'a katılımı

Henüz 14 yaşındayken, Genç Müslümanlar (Mladi Muslimani) teşkilatına üye oldu. 1945 yılında Mostar'da yürütülen çalışmalara fiilen katılmaya başladı. 1946 yılı ortalarında, Merkez grup Mostar grubuyla irtibata geçti. Mostar grubu Ömer Stupac, Nusret Fazlıbegoviç, Tefvik Alagiç, Ruid Prguda, Smail Velagiç, Mustafa Puziç, Salih Behmen ve Ömer Behmen'den oluşuyordu. Mostar teşkilatı seri bir biçimde yeni üyeler buluyor, Saraybosna'dan daha hızlı büyüyordu. Behmen, 1948 yılında, üniversite eğitimi için Zagreb'e geçti. Burada Ormancılık Fakültesine kayıt yaptırdı. 1948-49 akademik yılı başında, kendisinin de dâhil olduğu, yeni bir Zagreb grubu oluşturuldu. Ancak Zagreb'de çok uzun kalmadı, Saraybosna'ya gitti. Genç Müslümanlar'ın merkez teşkilatında görev aldı. Teşkilatın Orta Bosna ile iletişimini sağladı. Gizli Polis Teşkilatı (UDB), Genç Müslümanlar'ın faaliyetlerini yakından takip ediyordu. UDB Saraybosna ve Mostar şubelerinin yürüttüğü tahkikatlar sonrasında seri tutuklamalar başladı.

Ömer Behmen, 31 Mart 1949 tarihinde Saraybosna'da tutuklandı. Ardından Mostar'da mahkemeye çıkarıldı. Eylül 1949 tarihinde tamamlanan yargılanma neticesinde, 20 yıl cebrî çalışmaya mahkûm edildi. Ömer Behmen ve diğer teşkilat mensupları, cezaevinde hem fiziksel, hem de psikolojik olarak çok zorlu şartlara tâbi tutuldular. Günlük 16 saat taş ocaklarında, yol yapımında ve daha birçok ağır işlerde çalıştırıldılar.

Çok dindardır ve böylece diğer mahkûmlara da Allah'a inanmaları ve iyi Müslüman olmaları konusunda telkinde bulunmuştur. Düşman faaliyetleri dolayısıyla, diğer mahkûmları olumsuz etkilememek amacıyla tecride alınmıştır. Onun üzerinde, düşman eğilimi olan ağabeyinin de çok etkisi vardır. (Genç Müslümanlar, Sayfa 92)

Cezaevi sonrası

Ömer Behmen, 20 yıllık cezanın 11 yıl 3 ayını cezaevinde geçirdi. Haziran 1960'da cezaevinden çıktı. Cezaevinden çıkanlar, eğitimlerini tamamlamak üzere üniversiteye gittiler. Bazıları da işe girdiler ya da evlendiler. Ancak Genç Müslümanlar üyelerinin temelleri sağlam olduğundan, irtibatları hiç kopmadı. Ömer Behmen cezasını tamamladığında yaşı ileri

olduğundan, Kasım 1960'da silah altına alındı. Mayıs 1962'de askerliğini tamamladı. Eylül 1962'de Saraybosna'da İnşaat Fakültesi'ne kayıt yaptırdı. 20 Nisan 1967'de mezun oldu. Mayıs 1967'de, tıp doktoru olan Saliha Hanım ile evlendi. İki sene sonra ilk çocukları Mustafa ve 1972 yılında da kızları Meliha dünyaya geldi. Ailesinin geçimini sağlamak için Mart 1983'e kadar çeşitli inşaat işlerinde çalıştı. Yugoslavya'daki demiryollarının yapımındaki projelerin hazırlanması ve denetlenmesinde görev aldı.

Kasım 1974'den Mayıs 1977'ye kadar, Libya'da inşaat mühendisi olarak çalıştı. Bu dönemde Saraybosna İslami Birliği'ne üye olarak; zarar görmüş cami, mescit ve mekteplerin yenilenmesi ve inşa edilmesini amaçlayan yaklaşık 50 projeye yardım temin etti. 1966 yılı ortalarında Munir Gavrankapetanoviç, Mehmet Arapiç, Ruşid Prgud ve ağabeyi Salih Behmen ile birlikte hem sosyal hem de ideolojik çalışmalarda bulundu.

İkinci tutuklama

Bu dönemde İmam Humeyni "Sünni ve Şiiler Arasında Bağ Oluşturma" adı altında bir çalışma grubu oluşturdu. Genç Müslümanlar, Ömer Behmen'in de aralarında bulunduğu beş kişilik bir ekiple, bu toplantıya katılmak üzere Aralık 1972'de Tahran'a gittiler. Buradan Birleşik Arap Emirlikleri'ne geçip, Aliya İzetbegoviç'in diğer İslam ve Arap ülkelerinden temsilcileri bir araya getireceği bir toplantı düzenlemeyi planlıyordu. Ancak Mısır'dan gelecek olanlar tutuklanınca, Tahran'dan Bosna'ya geri döndüler. Ömer Behmen, 21 Mart 1983 tarihinde Saraybosna'da bir kez daha tutuklandı. UDB tahkikatı sonucunda, Müslüman aydınların meşhur "Saraybosna davası" başlatıldı. Burada "Komünist rejim aleyhtarı propaganda yapmak" suçlamasıyla yargılandı.

Aliya İzetbegoviç, hatıralarında Ömer Behmen'in yargılama esnasındaki durumuna dair şunu söyler: "Genç bir adamken 11 yılını hapisnede geçirmiş olan Ömer Behmen psikolojik bakımdan çok kötü durumdaydı. Hasta değildi ama açıkça apati halinde, tükenmiş ve solgundu. Aniden Ömer bilincini yitirdi ve yere düştü. Her ne kadar doktor olan karısını yardıma çağırmasalar, hatta daha da kötüsü kimsenin ona yaklaşmamasını emrettilerse de Saliha kendi iradesiyle öne çıktı. Gözleri kapalı, başı geri düşmüş olan Ömer kustu. Yüzü ve dudakları morarmıştı. Bilinci yerine geldikten sonra yargıç bir sedye istedi. Ömer reddetti ve gardiyanlar onu alıp götürdüler." (Tarihe Tanıklığım, Sayfa 40) Ömer Behmen'in bu durumunda, hapisshane şartlarının rolü büyüktü.

Behmen o günlere dair şunları anlatır: "Islak duvarlar... Sular duvarlardan iniyordu. Karanlık, ağır bir hava; ayaklarımın altında dizlerime kadar soğuk su... İlk girdiğimde bu bodrumdaki

hücrede sanırım 5 veya 6 gün kaldım. Daha doğrusu ben öyle tahmin ediyorum. Bir şey yedim mi açıkçası bilmiyorum. Sanki her şey sisler içindeydi ve yarı baygındım. Hücrede olduğum sürece bir kaşık yemek bile gelmedi. İhtiyaç için bile dışarı çıkarılmadım. Teyemmümle abdest alıyor ve düşünerek namaz kılıyordum.” Yargılama sürecinin sonunda Ömer Behmen, 15 yıl hapse mahkûm edildi. Bu davada Aliya da 14 yıla çarptırıldı. Federal Mahkeme, bütün indirimlerden sonra bile Aliya’ya 9, Behmen’e 8 yıl hapis cezası verdi. Ancak Komünizmin çökmesinin coşkusuyla, diğer siyasi tutuklularla birlikte Kasım 1988’de serbest bırakıldı.

Özgür Bosna'daki rolü

Cezaevinden çıktıktan iki yıl sonrasına denk gelen 1990 yılında, Müslümanların dini organizasyonu olan, İslam Birliği yönetim kurulu seçimlerine iştirak etti. Seçim neticesinde İslam Birliği Saraybosna Bölgesi Başkanlığı görevini üstlendi. Bununla birlikte Gazi Hüsrev Bey Vakfı Mütevelli görevini de üstlenmiş oldu. 1988 yılında Yugoslavya Krallığı Müslüman Partisi adında bir parti kuruldu. Ancak birkaç yıl sonra dini ve milli isimli parti kurulması yasaklanınca, Demokratik Eylem Hareketi-SDA isimli yeni bir parti kuruldu.

Kasım 1991’de yapılan birinci kongrede ise genel başkan yardımcısı ve genel merkez müdürü oldu. Yapılan ilk seçimden sonra SDA’nın iktidara gelmesiyle, kabinede görev aldı. Çevre Bakanlığını arzu etmesine rağmen Silah Bakanı oldu. Ömer Behmen’in, Bosna Hersek’teki birçok kurum, kuruluş ve direniş teşkilatında emeği bulunmaktadır. 1990 yılında, Hayat isimli ilk Müslüman radyo ve televizyonun kuruluşunda yer almıştır. Bundan iki yıl sonra kurulan Bosna Hersek Cumhuriyeti Kızılay teşkilatının kurucu başkanıdır. Müslüman Silahlı Kuvvetleri’nin (Muslimanske Oruzane Snage-MOS) kuruluşu, Yeşil Bereliler (Bosnae- Zelene Beretke) grubunun toplanması ve Yurtsever Birlik (Patriotska Liga) grubunun koordinasyonunu sağlamıştır. Mayıs 1993 tarihinde İran’ın başkenti Tahran’a giderek, Bosna Hersek Cumhuriyeti Büyükelçi Vekili sıfatıyla, ülkesinin ilk büyükelçisi olarak görev yaptı.

Görev süresi bitince ülkesine dönerek, 1997-2001 yılları arasında Dışişleri bakanlığında çalıştı. Müfettiş danışmanı olarak emekli oldu. 1997-2000 yılları arasında Bosna Hersek Parlamentosu üyesi idi. 2005 yılında yapılan 4. SDA kongresinde, partinin MYK üyeliğine seçildi. Özgür Bosna’nın kuruluşunda çok önemli bir role sahip olan Genç Müslümanlar teşkilatı, ancak 1991 yılında resmi olarak tescillendi. İlk iki dönemde başkanlık görevini İsmet Serdareviç üstlendi. 1999 yılında görevi Ömer Behmen’e devretti. Genç üyelerden birinin devam etmesini arzu etse de üyelerin talebi doğrultusunda 2002 yılında tekrar başkan seçildi. Vefat edinceye kadar bu görevi devam ettirdi.

Behmen'le son görüşme

Bu güzel insan Ömer Behmen, 9 Ocak 2007 günü akşam saatlerinde, Sırp asıllı bir kişinin aracıyla geri manevra yaparken çarpması neticesinde ağır yaralandı. Ağır bir ameliyatın ardından uzun süre yoğun bakımda kaldı. Kaza neticesinde bir gözünü kaybeden Ömer Behmen, hayatının geri kalanını tekerlekli sandalyede tamamladı. 23 Nisan 2009 tarihinde, Saraybosna'daki evinde vefat etti. Vasiyeti doğrultusunda, memleketi Mostar'da defnedildi. Kazadan birkaç gün öncesine kadar, Kurban Bayramı vesilesi ile gittiğimiz Saraybosna'da kendisiyle birlikteydik.

Davasına inanmış bir şekilde şunu söylüyordu: “Daha çok cami yapmamız lazım.” İstanbul'a dönmeden bir gün önce gerçekleştirdiğimiz bu günübürlük gezinin ardından Saraybosna'ya döndük. Ayrılırken elini öpmek istedim ama müsaade etmedi, alnımdan öptü. Her zaman övgüyle bahsettiği ve büyük bir gururla “arkadaşım” dediği, rahmetli Erbakan Hocaya “Mahsus Selam” gönderdi. Bu, onunla son görüşmemiz oldu. Savaşın en şiddetli dönemlerinde bile Aliya İzetbegoviç'in yanından ayrılmayan Ömer Behmen, hiçbir zaman ona destek vermekten vazgeçmedi. Ayrılıktan şiddetle kaçındı, birlikte olmaya ısrarla devam etti. Sınanmış dostluklar hiç eskimez, her zaman taze kalır. Böylesi dostluklar mezarda bile bitmez, iki dünyada devam eder. “Ahretlik” diye boşuna denilmiyor... Allah onlara rahmet eylesin. Sonsuz âlemde, tıpkı bu dünyada olduğu gibi, birlikte cennete alsın inşallah.